

Güvenlik Uzmanı Abdullah AĞAR

Röportaj: Koray TÜMAY

Ülkemizin, jeopolitik yapısı nedeniyle maruz kaldığı tehditlerin büyüklüğü, diğer ülkelerden çok fazladır. Bu nedenle savunma sanayii, bütün sektörler içerisinde ülke bekası açısından önem arz etmektedir. Bu sebeple savunma sanayii, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de lokomotif sektör konumundadır. Bu sebeple “Vecihi Hürkuş ve Savunma Sanayii” konusunu ele aldığımız bu sayımızda, Güvenlik Uzmanı Abdullah AĞAR ile bir röportaj gerçekleştirdik. Savunma sanayiinde yerlilik ve millîliğin her zaman önem arz ettiğini belirten Ağar, ülke gündemine dair de çarpıcı açıklamalarda bulundu.

“Türkiye içerisindeki müteşebbislerin, yani savunma sanayii içerisindeki özel sektörün doğru yapılanması, konuşlanması ve doğru şekilde desteklenmesi çok önem taşımaktadır.”

■ Türkiye, bölgede gerek DEAŞ ve gerekse PKK/PYD/YPG güçlerine karşı mücadele yürütüyor. Terör örgütlerinin yönelttiği tehdit açısından, hava ve füze savunma sisteminin önemi nedir?

Artık terörle mücadele alanlarında teknolojik anlamda büyük bir üstünlüğümüz var. Terör örgütleri, yeni gelişen bu kuvvet çarpanına karşılık vermeyi istemiş olsalar bile buna karşılık veremediler. Çok uğraşsalar bile böyle bir kabiliyet ve kapasite geliştiremediler. Öte yanı sıra bizim bu şekilde teknolojik aygıtları birer kuvvet çarpanı ve kuvvet bileşeni olarak devreye almamız, terörle mücadeledeki etkinliğimizin artmasında büyük değer taşıyor. Mücadele alanlarında bu teknoloji kullanımının bir başka boyutu daha var. Bugün terör örgütleri, yalnız başlarına hareket etmiyorlar. Özellikle YPG/PKK ve YPG/PKK eklemelenmiş yasa dışı sol terör örgütleri birlikte hareket ediyor. Yaklaşık on kadar örgüt var ve bunlara sözde Halkların Birleşik Hareketi diyorlar. Bunlar, birtakım küresel ve bölgesel güçlerin himayesi altında hareket ediyor. Şimdi böyle olunca karşıtlaşma zorlaşıyor. Benzer bir fotoğrafı, Suriye'deki, İdlib'deki eksenleşme için kullanabiliriz.

Örneğin Suriye'de karşıımızda Şebbiha ve Şii milisler var. Onların da Ruslarla ve Suriye rejim

ordusuyla yani konvansiyonel gücü olan, caydırıcılığı olan iki ordunun türevleriyle iş birliği yaptığı gözüküyor ki, bu açıdan bakıldığı zaman, bunun en yakıcı sonuçlarını İdlib'deki mücadelede gördük. Uçaklarımızın hava sahasına giremeyişindeki kökenini oradaki Rusların veya rejimin oraya konumlandırmış olduğu "S" serisi dediğimiz S-200, S-300, S-400'ler diyebiliriz. Terörle mücadele alanlarında kullanmaya başladığımız teknoloji, konvansiyonel eşikteki bu mücadelelerde de büyük etki ve sonuç üretti. Başta YPG/PKK, DEAŞ ve diğer mücadele alanlarında etki üreten bu kabiliyet ve kapasite, karşıt yapılarda büyük bir yıkım üretti. Bir diğer tarafıyla kendi başlarına bizimle mücadele edecek düzeyde olmadıklarını gördüler. Onların bize uygulamış oldukları teknik ve taktikler son derece yetersiz kaldı. Kalleşliğin, sinsiliğin ve kendilerini himaye edenlerin arkasına saklandılar. O yüzden konunun önemine bir de bu açıdan bakılması gerektiğini düşünüyorum.

■ **Son 10 yılda önemli bir gelişim ivmesi yakalayan Türk Savunma Sanayii'nin bugün geldiği nokta itibarıyla gelişmiş ülkelere göre neredeyiz?**

Şimdi aşağıdan baktığımızda çok iyiyiz. Ama yukarıdan baktığımızda alacağımız daha çok mesafe var. Yani bizim şu an

öncelikli olarak stratejik aygıtlarda bağımsızlığımızı ilan etmek, bağımsız üretmek zorundayız. Peki, bunlar neler? Bunun kısa yanıtı şu: Jeopolitik bir denge sağlayabilmek adına ihtiyaç duyduğumuz stratejik aygıtlar-silah ve savunma sistemleri. Yani örneğin savaş gemileri, denizaltılar, seyrüsefer füzeleri, seyrüsefer füzelerini kullanacağımız harp başlığı (nükleer kabiliyet ve kapasite) ve bir diğer tarafıyla uçaklar. Ayrıca da şu an yapmaya çalıştığımız Altay Tankı başta olmak üzere karasal harp araç ve gereçleri. Şimdi bunları yapıp bunlara entegre üstün silah sistemleri ve hasmın etki ve kabiliyetini aşkın mühimmatlar üretmek. Kendi ürettiğiniz silah sistemleri, platformlar ve kullandığınız mühimmatlar yerli ve millî özellik ya da müte-kabil bağımlılık üretiyorsa, bunlar üzerinden konvansiyonel bir üstünlük ve jeopolitik bir denge sağlayabiliyorsanız sahada-masada-pastada aslan payına talip olabilirsiniz. Bu konvansiyonel caydırıcılığı ve jeopolitik dengeyi üretmediğimiz sürece, her mücadelemiz hassasiyet üzerine inşa edilmek zorunda olacak.

Örneğin uçakların attığı/kullanmış olduğu mühimmatları biz yapamıyoruz. Yapamadığımız bu mühimmat stoklarını bitirdiğimiz an, mücadele sırasında büyük bir zafiyet ortaya çıkar. Bu yüzden gerek silahı gerekse

atmış olduğu mühimmatı ötekenden en azından bir tık daha iyi yaparak jeopolitik bir aygıt dönüştürebiliriz. Yoksa daha alt katmanlarda konumlandırılan ve anılan bir güç olarak ortaya çıkarız. O yüzden şu an İHA ve SİHA'lar, HSS'ler, nakliye ve taarruz helikopterleri, Altay tankları, millî muharip uçaklar, seyrüsefer füzeleri, nükleer faaliyet ve kapasite, gemiler, denizaltılar ve bütün bu platformlardaki silah ve mühimmat sistemlerini kendimizin üretmesi geleceğin şekillenmesinde büyük önem taşıyor. Buradan başlayıp bütün katmanlarda yeterliliğimizin ve teknolojik üstünlüğümüzün ortaya çıkması gerekiyor. Bu, çok kolay değil ama bunun en büyük adımını çoktan attık. Yani bir bilinç geliştirdik. Belki de en zoru buydu. Teknolojiyle birlikte bilincin de gelişmesi son derece önemli. Önceden "bağımlılık" üzerinden geliştirmiş olduğumuz bir siyaset ve strateji vardı. Şimdi, bağımsız bir siyaset ve stratejiye doğru bir yöneliş var. Bu, doğru siyaset üzerinde istenilen yere gider. Ama büyük bir fedakârlığa ve zamana ihtiyaç var. Burada hamasi cümleler kuramayız. Çünkü bu, bilimsel ve teknolojik anlamda gelişmişlikle doğrudan bağlantılı bir şey. Özellikle üniversiteler, bilim ve teknoloji ile uğraşan sektör-alan ve kurumların küresel ölçekte kalite-kabiliyet ve kapasitesi ile ilgili bir şey. Şu an Türkiye çok büyük adımlar attı ama kat edeceğimiz çok yol var.

Şu ana kadar atmış olduğumuz adımlarla bile ciddi sonuçlar aldık. Yani örneğin terörle mücadelemizdeki bu muazzam başarının kökeninde, kendi bağımsız ve montaj teknolojilerimizin büyük bir rolü var. Önceden SİHA ve İHA'ya ihtiyacımız vardı, verilmiyordu veya verildiğinde de şartlı veriliyordu yahut süreci manipüle ediyorlardı. Bu tür şeylerin ortadan kalkmasıyla birlikte muazzam bir başarı or-

taya çıktı. Ama bugün artık bizim mücadelemiz sadece terörle değil. Şu an biz jeopolitik bir mücadele veriyoruz. O yüzden jeopolitik aygıtlara ve caydırıcılığa ihtiyacımız var. Sonuç olarak aşağıdan baktığımızda çok iyi mesafe aldık ama yukarıdan baktığımızda alacağımız daha çok mesafe var.

girmesi demek. Adım adım da girmekte olduğunu görüyoruz. Bir de bu alan, son derece zor bir alandır. Teknolojiyle karşılık bulduğu için örneğin ben silah yaptım diyelim, o silah hem üstün olmalı hem de diğerlerinden ucuz olmalı. Rekabet gücü yüksek ve kapasitesi esnek olmalı. Bunları sağladığınız takdirde

iyi bir yerlere gelecek. Hem caydırıcılık anlamında hem de dünyanın geleceğinde rol ve pay sahibi olma anlamında. Bu tabii doğal olarak gençlere de, Türkiye insanına da bir fayda olarak geri dönecektir. Tabii şöyle bir durum da var. Örneğin savunma sanayiindeki gelişim, diğer alanlardaki bilimsel ve teknolojik gelişimi de çok destekliyor. Çünkü en temel dürtü, var olmak ve yenme olunca, bununla ilgili ortaya koymuş olduğumuz arayış ve o arayışın üretmiş olduğu teknoloji veya o teknolojinin üretmiş olduğu silah, o ilerleyiş sırasında diğer bilimsel alanlardaki gelişmeleri de son derece güçlü bir şekilde etkiliyor. Harp sanayisinin böyle bir özelliği var. Yaşama değen diğer bütün katmanları da pozitif olarak etkiliyor, geliştiriyor. Örneğin ABD'nin küresel hakimiyeti, güç ve zenginliği temelde savunma sanayii yatırımlarına ve elde ettiği başarı, fayda ve etkilere bağlıdır.

■ **Savunma sanayii alanındaki hedefler gün geçtikçe büyüyor. Peki, sizce genç diplomatları savunma sanayine katmak için ne tür çalışmalar yapılmalı?**

Öncelikle savunma sanayii ile ilgili olarak kabiliyet ve kapasiteyi, ulusal bilinci, tatmin duygularını ve cezbediciliği artırmak gerekiyor. Yani genç, orada kendisine bir gelecek görmeli ve bu geleceğin karşılığı hayal olmamalı, gerçekçiliği olmalı ve sağlam bir bilince dayanmalı. Yani savunma sanayiine yönelecek bir genç, orada hem ülkesine fayda üretebileceğine hem gelişeceğini hem de geleceğini-geçimini kazanabileceğini görmeli. Bu anlamda sektörün genişlemeye ihtiyacı var. Başta ihracat olmak üzere hem yurt içi kaynaklardan hem de yurt dışı kaynaklardan para kazanmaya ihtiyacı var. Bu ne demek? Farklı/farkındalık yaratan veya üstün/üstünlük sağlayan silah sistemlerinin devreye

muazzam fayda üreten bir sektöre dönüşür. Çünkü dünyadaki şu anki düzen, istikrarsızlık üzerine kurulu ve bu istikrarsızlıkta tüm ülkelerin kuvvetli caydırıcılık ve etki araçlarına ihtiyacı var. Caydırıcılığı neyle sağlayacak; doğru strateji-taktik ve platform ve de silahlarla sağlayacak. Bu anlamda açıkçası Türkiye, büyük bir atılım içerisinde. Bunu kendi mücadele alanlarında da ispatlamış durumda. Bunu tüm dünya görüyor ve artık dillendiriyorlar. Yani konu artık sadece sektör içinde sıkışmış kalmış değil.

Örneğin TB-2 SİHA'lar üzerinden ortaya çıkmış o muazzam başarı, sadece orada kalmadı. Onlar yollarında yürürken, alternatifleriyle beraber farklı katmanlarla da faaliyetler ortaya çıktı, farklı başarılar ortaya çıktı. Dünya bunu gördü, dillendirdi ve kabullendi. Bu, bütün katmanlarda etki üretecek şekillerde devam ederse Türkiye, çok

■ **Yerli ve milli kavramı, belki en çok konuşulan ve tartışılan konulardan bir tanesi. Bu ikisi arasındaki fark ülkenin dış politikasını veya askerî harekâtların niteliğini belirler mi?**

Şimdi yerli ve milli kavramları, birbirini tamamlayan kavramlar aslında. Bunlar birbirini destekleyen ve besleyen iki kapı. Şu gerçeği biz gördük ve en büyük acımız odur. Kendi kabiliyet ve kapasitemizle elde edemediğimiz hiçbir platform ve silah sistemi bize yâr olmuyor. Evet, kullanıyoruz ama bağımlılık üzerinden elde edilen her sistem her zaman hasım ve hasım olma potansiyeli taşıyan ülkelerin elindeki silahtan bir veya birkaç seviye altta kalıyor. Yani aranan, umulan caydırıcılık ve etkiyi üretmiyor. Ayrıca bizim, vekâletler savaşında oyuna getirilen, tuzağa düşürülen bir ülkeye dönüşmemize neden oluyor.

Örneğin biz bu silah sistemlerini; küresel, jeopolitik veya bölgesel mücadeleye tuttuğumuz ülkelere karşı caydırıcı bir sistem olarak kullanamıyoruz. Çünkü genellikle onların elinde daha üstünü oluyor. Suriye ve Irak'ta müdahil olmak zorunda kaldığımız vekâletler savaşında silah sistemlerimiz, karşımızdaki küresel aktörlerin silah sisteminden daha üstün olsaydı, mevzu çok daha farklı bir yere giderdi. O zaman ne yapardık? Kurulan oyunlar bozmakla uğraşmazdık, oyunu biz kurardık. O anlamda yerli-millî ve üstün olmasının çok büyük önemi var.

■ **Türkiye'nin risk ve tehdit haritasını düşündüğünüzde, caydırıcılık ve mütekabiliyetini nasıl görüyorsunuz? Bu bağlamda savunma teknolojilerinde kazanılan ve kazanılması gereken imkân ve kabiliyetleri nasıl sıralarsınız?**

Türkiye'nin risk ve tehdit haritası, dünyanın en zor coğrafyalarından bir tanesi. Dünya hâkimiyet, güç ve mücadele denklemlerinde son derece önemli jeopolitik bir alan. Tarihte sadece Marmara

havzasında üç dünya savaşı çıkmış. Bu bile her şeyi kısıdan ve basitçe anlatır. Bu coğrafi kıymetin zorlayan etkileriyle de apaçık karşı karşıyayız. 35 yıldır gücümüzü domine eden, baskılayan, gücümüzü kendi içerisinde eritmeye çalışan PKK belasıyla karşı karşıya kalmamız, biraz da buna bağlı şekillendi. Türkiye'ye karşı kullanılan bu terör, Türkiye'nin jeopolitik gelişmesini engellemek üzere kullanılan bir baskı aracıydı. Sonra bunun bir türevi ortaya çıktı. Cumhuriyet tarihinin en büyük isyan girişimiyle karşı karşıya kaldık. Sonra FETÖ'nün darbe girişimi üzerinden ortaya çıkan risk ve hassasiyetler, darbe girişiminin nihai amacı; ülkenin parçalanması, devletin çökmesi, ordunun dağılması ve milletin iç savaşa tutuşması oyunları hep bu konularla ilgili. Daha sonraki süreçlerde ordumuzu, terör örgütleri üzerinden bozguna uğratmaya çalışmaları da öyle... Şimdi bütün bu açılardan baktığı zaman Türkiye'nin neye maruz kaldığı, Türkiye'ye nasıl bir gömlek biçildiği belli. Buradan bizim çıkartmamız gereken sonuç şu: Mücadele etmek zo-

rundayız ve bizimle mücadele etmeye kalkan ve bizi hedef almış olanların bizimle mücadele etme azmi ve iradesini kırmak zorundayız. Bunu başardığımız takdirde etrafımızdaki risk halkalarını kırmış olacağız. Bazen "Şu an bu mücadeleye ne gerek var?" diyenlerle karşılaşıyoruz. Doğru okumadıklarını düşünüyorum. Bu tehlike bize doğru zaten tam gaz geliyordu. Geliş nedeni belliydi. Sonra geldi, kapımıza dayandı, içeri girmeye ve evimizi dağıtmaya çalıştı.

■ **Geçmişte Vecihi Hürkuş, Nuri Demirağ gibi isimler; günümüzde de Selçuk Bayraktar şahsında Türkiye'nin İHA'ları ve yerli-millî atılımı ile bir hesaplaşma görülüyor. Bu tür engellemeleri nasıl okumamız gerekiyor?**

Bağımsızlık ruhu son derece önemli. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, bağımsızlık üzerine kurulmuştur ama o bağımsızlık ruhunu devam ettirememiştir. II. Dünya Savaşı'nın şekillendirmiş olduğu yeni fotoğrafta Türkiye'ye, bağımlı ülke rolü biçilmiş, o gömlek giydirilmeye kalkılmış-

tır. Hatırlarsınız, II. Dünya Savaşı öncesi Kayseri’de, Ankara’da, İstanbul’da, Eskişehir’de yapılan uçaklar, sadece Türkiye’nin ihtiyacını karşılamakla kalmamış, aynı zamanda Avrupa’da pek çok ülkede o dönemde ihraç edilmiştir. Ama NATO’ya girmemizle birlikte bu teknoloji ortadan kalkmıştır. Hatta denmiştir ki, “Sen yapma, senin yaptığın dan çok daha iyisini, çok daha ucuzunu sana vereceğiz.” Böylece yeni bir dönem başlamıştır. F-85’ler yani o zamanın kudretli savaş uçakları başta olmak üzere pek çok silah, sistem ve platform ABD tarafından Türkiye’ye bedava verilmiştir. Bu da bizim millî teknolojik hamlemizi, millî harp sanayimizi öldürmüştür.

Benim iddiam şu: Eğer bizim o zamanki kurmuş olduğumuz millî havacılık sanayii, kör topal adımlarla dahi olsa, bugüne kadar yürüyerek gelmiş olsaydı, biz bugün dünyanın ilk yirmi ülkesinden biri değil, ilk beş ülkesinden biri olacaktık. Bunu, bir nevi ortaya koymuş oldukları siyaset ve stratejilerle engellediler. Bir daha bu tuzağa düşmemeliyiz. Yani kendi millî kaynaklarımızla kendi silahlarımızı üretmeliyiz ve bu silahlarımızı mutlaka ve mutlaka diğerlerinden üstün üretmeliyiz. Jeopolitik üstünlük için bu olmazsa olmaz bir parametredir. Diğer katmanlardaki üstünlük ve caydırıcılıklar da bu şekilde sağlanır. Elbet diğer yöntemlerle de bir kazanım üretmeniz mümkün ama bedeli çok ağır oluyor. Bedeli çok ağır ödemek için ve bize bulaşmalarını engellemek için (biz buna caydırıcılık diyoruz) kendi silahımızı öncelikli olarak kendi millî kaynaklarımızdan yapmalıyız. İfade ettim, altını çizerek tekrar ifade ediyorum, bunu da daha üstün şekilde yapmalıyız. Bu durum, karşıdakinin seninle mücadele etme azmini kırıyor. O yüzden Türkiye içerisindeki müteşebbislerin, yani savunma sanayii içerisindeki özel sektörün doğ-

ru yapılanması, konuşlanması ve doğru şekilde desteklenmesi çok önem taşıyor. Çünkü onların o azmi, iradesi, amacı ve aralarındaki rekabet, işi çok farklı bir noktaya taşıyor. Burada devletin bütün bunları organize etmesi gerekiyor. Kabiliyet ve kapasitesi olanları devletin koruması/kollaması, işi istismar edenle işin hakkını vererek yapanı iyi ayırt etmesi, enerjinin ve kaynakların doğru kullanılması adına büyük bir değer taşıyor. Sonuçta çok pahalı, kaynak tüketen bir sektör. Kaynak ve kazanç üretmesi de gerekiyor. Yani böylesine pahalı bir sektörde, kaynakların ve yatırımların doğru kullanılması son derece önem taşıyor.

üzere insanı ilgilendiren bütün teknolojik katmanları son derece güçlü bir şekilde destekliyor. Refah, zenginlik, güç ve güvenliğe dair doğrusal ve dolaylı katkılar sunuyor. Örneğin iletişim, etkileşim, ulaşım, sağlık, bilgi işlem, yazılım, donanım gibi alanlardaki gelişmelerin kökeninde hep harp araç ve gereçlerinin gelişimini amaçlayan bilim ve teknoloji vardır. Savunma sanayiindeki teknoloji, sivil sektörü ve yaşamı hep beslemiştir. Bu şekilde pek çok sektör sayabilirsiniz. Karasal vasıtalar, hava vasıtaları, deniz araçları, uzayla ilgili çalışmaların hepsi, sağlık, tarım ve hayvancılık aslında savunma sanayii destekli türevli gelişen sektörlerdir. Bu anlamda

■ **Savunma sanayi şirketleri, pandemi sürecinde solunum cihazı üreterek sağlık alanındaki savaşa da katkı vermişti. Sektörün asli alanı savunma dışında farklı sektörlerle yönelik projeler geliştirmesini nasıl yorumluyorsunuz?**

İnsanların ihtiyaç duyduğu diğer teknolojilerin gelişmesi, yaygınlaşması ve yaşama yansımalarında savunma sanayiinin çok büyük bir yeri var. Harp sanayisi, sağlık sektörü başta olmak

savunma sanayiinin gelişmişliği, ülkenin diğer alanlarda gelişmişliği ile ilgili son derece bir başat rol oynar.

Özellikle burada çok farklı sektörlerde faaliyet gösteren ve kendi alanlarında uzmanlaşmış başat şirketlerin bir araya getirilmesiyle, bunların stratejik aygıtlar üretmesi, ülkenin geleceği açısından büyük değer taşıyor. Bunu puzzle gibi düşünmek gerekiyor. Her şirket kendi uzmanlık alanındaki parçayı yapı-

yor. Ama en tepede olan devlet, bunu alıyor ve tüm parçaları birleştiriyor, bir sistem üretiyor. Bu anlamda tüm sektörlerde faaliyet gösteren şirketlerin üzerlerine düşecek şekilde organize edilmesi, devletin en önemli görevlerinden birisidir. Yani bir uçağı bir değil onlarca, yüzlerce şirket yapıyor, hepsi bir araya gelip bir uçağı tamamlıyorlar. Sonuç olarak da bu ürün, millete ve devlete ait oluyor. O bakımdan bu projeleri önemsiyorum.

■ **ABD'nin F-35 üzerinden Türkiye'yi tehdidi ve şantajları sürerken Türkiye'nin bu durumda atacağı adımlar sizce neler olacak? Öte yandan Türkiye'nin F-35'lerin yerine Rus SU-35'leri alma olasılığı sizce nedir?**

Burada asıl hedef, millî muharip silah sistemi olan uçağı yapmak. Ama kolay olmadığını hepimiz biliyoruz. Yani bir uçağı yapabilirsiniz ama o uçağın diğerlerinden üstün olması gerekiyor. Amacımız sadece uçak üretmek değil, uçağın kullanmış olduğu sistemleri ve mühimmat türlerini de en üstün şekilde yapıyor olmanız gerekiyor. Bu, muazzam yatırımlar ve zaman istiyor. Tabii bununla ilgili karar verdiğinizde öncelikli olarak yatırım yapmanız gerekiyor, teknolojiyi geliştirmeniz gerekiyor ve gelişen teknolojiyle beraber sistemi inşa etmeniz gerekiyor. Peki, bu geçen süre içerisinde mücadeleniz bitiyor mu? Hayır, bitmiyor. Hem mücadelenizi

devam ettirmek hem de alamadığını/vermediklerini yapmak, aradaki boşluğu/yokluğu/krizi doğru yönetmek zorundasınız. Çok güçlü formüllere/çözümlere ihtiyaç var. Bunlar neler olabilir? Bir iş birliği olabilir veya satın alma yoluyla transfer olabilir. Şimdi bunu devlet; yapmış olduğu mücadeleler, konsantrasyonları, imkân ve kabiliyetleri, maliyetleri üzerinden farklı disiplinler üzerinden değerlendirip bir karar verecek. Yani burada ABD, F-35'leri vermemekle aslında bizi cezalandırıyor doğru ama bir tarafıyla da bize büyük bir iyilik yapıyor. Çünkü biz, kendi uçağımızı kendimizin yapmasıyla ilgili bir irade üretmeye başlıyoruz. Bu bilincin gelişmesi bile son derece önem taşıyor. Hemen şimdi yapamadığımız için ortada bir geri kalma riski var çünkü burada rekabet hâlindeyiz. O zaman tedarik etmek zorunda kalıyoruz. Peki, karşımıza ne çıkıyor, bu uçağın muadilleri çıkıyor.

Örneğin Çin'in J-31 (FC-31) uçağı veya Rusların SU-57, SU-35 uçağı ortaya çıkıyor. Şimdi bu, stratejik bir tercih. Çünkü Rusların SU-57 veya SU-35 uçağı üzerinden yapılacak bir iş birliği, ittifak hâlinde olduğumuz NATO üyelerini ve ABD'yi irite ediyor. Size karşı bu sefer sopasını kullanmaya kalkıyor, tehditler, yaptırımlar gelmeye başlıyor. Tabii ortaya çıkacak olan bu riskleri de göze almanız gerekiyor ve bunlara karşı da mukavemet geliştirmeniz gerekiyor. Yani son

derece karmaşık bir denklem. Böylece yürütülmesi gereken uzun soluklu bir mücadele ortaya çıkıyor. S-400 füzelerinde karşı karşıya kaldığımız problemi hepimiz biliyoruz, adamlar resmen "kullanamazsın" diyor. Kullanırsan sana yaptırım uygulamam diyor. Bizim için ise reel, kalıcı ve maksimum faydalı çözüm belli. Biz; ABD, Rusya, Çin ve Avrupa Birliği ülkeleri gibi kendi uçağımızı, kendi stratejik aygıtlarımızı yapmayı başardığımız an zaten onların bize bir söz söyleme hakları olmayacak. Mücadele ve rekabet başka şekilde tecelli edecek. Şunu hiç unutmamak gerekiyor. Bizim bunları yapmamızı engellemek için ellerinden gelen her şeyi yapacaklarını da bilmeliyiz. Bu anlamda Türkiye'nin tutuşmuş olduğu mücadele son derece iddialı ve aynı zamanda son derece zor bir mücadele. Adamlar ekonomik dengeni bozmakla tehdit ediyorlar, bütün millî güç unsurlarımızı baskılıyorlar, oyunun kendi istedikleri gibi oynanmasını istiyorlar. Bu süreçleri yönetmek son derece zordur. O yüzden "yerli ve millî" çok önemli bir kavram ama içini doldurmak çok daha önemli. Ama bu uçakları illaki almak gerekir mi dersiniz ben açıkçası SU-57 ve SU-35'lerin çok büyük sorunlara neden olacağını düşünüyorum. Hem teknik hem altyapı hem teknoloji hem pilotaj uyum manasında hem de Batılıların ortaya koyacağı yaptırımlar anlamında. Ama mecbur

kalırsak almak zorunda olduğumuzun da farkındayım.

■ **Libya ile imzalanan anlaşmalardan sonra Türkiye'nin Doğu Akdeniz ve Libya'da attığı adımlar çok net sonuçlar doğurdu ve Yunanistan, GKRY, İsrail ve Mısır'ın Türkiye'yi devre dışı bırakan anlaşmaları neredeyse tamamıyla akim kaldı. Türkiye-Libya anlaşması, bölgede dengeleri nasıl etkiledi?**

Şimdi uluslararası hukuk açısından son derece büyük bir başarı ve büyük bir kazanım. Çünkü Akdeniz'i bizim elimizden tamamen alacaklardı, hatta almışlardı. Ama Türkiye, son anda yapmış olduğu bir hamleyle bütün bu planlarını öncelikli olarak akamete uğrattı. Ve Türkiye ikinci bir etki daha üreterek Libya'da bitmekte olan bir devleti tekrar ayağa kaldırdı. Ama bu mücadele yeni başladı. Öncelikli olarak Ulusal Mutabakat Hükûmeti varlığını devam ettirdi ama Libya topraklarının şu anda sadece %7-8'i elinde. Geri kalanı ise, çoğunluk Hafter olmak üzere kapanın elinde kalmış durumda. Şimdi buna dair çetin bir mücadele var, sadece bu çetin mücadelenin sonuca ulaşması değil, mücadelenin uluslararası hukuk

çerçevesinde iyi savunulması ve kabul ettirilmesi gerekiyor. Sonuçta bu mücadele pek çok ülkenin tekerine çomak sokmuş durumda. Peki, başarabilir miyiz? Elbette başarırız. Ama direnmemiz, etkiyi geliştirmemiz gerekiyor. Ve bunun da son derece pahalı ve riskli olduğunu bilmemiz gerekiyor. Başardığımız takdirde son derece önemli kazanımlar var:

- Öncelikle Libya'nın bölünmesini engellemiş olacağız. Uluslararası mecrada, hukuk çerçevesinde bu son derece önemli bir prestij. "Türkiye, bölünmeye engel oldu."
- Görülmeyen ama yaptığımız çok önemli bir iş daha var. Yüzyıllardır sağılan, istismar edilen, sömürülen Afrika'ya bir umudu transfer edeceğiz, ümidi uyandıracacağız. Fransa'nın en büyük telaşı bu.
- Başka? Bundan böyle Libya'nın yeniden inşasında rol oynayacağız.
- Milyarlarca Dolar batığımız var, onu kurtarmış olacağız.
- Libya'da elde etmiş olduğumuz inisiyatiflerle birlikte Akdeniz'in, Afrika'nın ve Av-

rupa'nın jeopolitiğinde söz sahibi olacağız.

- Ayrıca yapacağımız ekonomik iş birlikleri ile beraber para kazanacağız.

Bütün bunlar Libya'da ve Kara Afrika'da tüm ezberleri bozuyor, dengeleri ve kabullenişleri değiştiriyor.

■ **Son zamanlarda Sirte'nin isminin ön plana çıktığını görüyoruz. Sirte'nin, Libya için önemi nedir?**

Libya, üç parça olarak anılır. Trablus batı kesim, Sirenayka doğu kesim ve güneyde Fizan. Libya'yı tam ortaya böldüğünüzde Sirte tam ortasında ve sahil şeridinde kalıyor. Burada psikolojik bir de eşik var. 2016 yılında Sirte, IŞİD'den geri alınırken 719 tane Libya'lı genç de hayatını kaybetti. Bu, Libya'lılar için çok önemli bir psikoloji. Ayrıca Kaddafi'nin memleketi ve Kaddafi'nin hayatını kaybettiği yer. Şimdi öteki taraftan baktığınızda doğuya karşı batının kilidi; batıya karşı doğunun kilidi konumunda. Yani batının kilidini açmak isteyen doğu, doğunun kilidini açmak isteyen batı Sirte'yi almak ya da elinde bulundurmada zorunda. Bu anlamda tam bir stratejik düğüm

ve psikolojik/moral eşik. Bir diğer taraftan Ulusal Mutabakat Hükûmeti adına Sirte ele geçirildiği zaman, Libya'nın zenginliklerinin %70'ini yani rafinerilerini, terminalleri, doldurma, indirme ve bindirme alanlarını, limanları ayrıca enerji kaynaklarını, havalimanlarını etki/baskı altına almış olursunuz. Arap hilali veya petrol hilali olarak anılan bu yerin kalkması, ileri karakolu olması nedeniyle de Sirte çok önemli. Orayı aldığınız zaman önünde direnebileceği bir yer kalmıyor. Mücadele, petrol hilaline sığınıyor, petrol hilali etki altında kalıyor ki bu, orayı sağanların bu imkândan mahrum olması demek. Bu anlamda büyük değer taşıyor. O yüzden Sirt'e'yi kırmızı çizgi ilan etmiş durumdadılar ve Ulusal Mutabakat Hükûmeti'ni, bu hattın önünde bloke etmeye/durdurmaya çalışıyorlar.

■ **Siz, Özel Kuvvetler bünyesinde, Şırnak Bestler, Gabar, Cudi, Kuzey Irak, Mentеш, Deve Geçidi, Dicle, Ergani, Baykan, Siirt, Şırnak, Diyarbakır gibi kırsal ve meskûn mahal ile dağlarda 6 sene görev yaptınız. Geline noktada Türkiye'nin terörle mücadelesini nasıl yorumluyorsunuz?**

Terörle mücadelede ülke içinde muazzam bir başarı var. Yani PKK'nın hareket kabiliyeti neredeyse sıfırlandı, terörist sayısı 400'lere kadar indi. PKK, açıkçası Türkiye içerisinde terör stratejisi üretmez hâle geldi. Siyaset üzerinden, sivil toplum örgütleri üzerinden etki yaratmaya çalışıyor. Yani Türkiye'deki ana eksenleri manipüle etmeye çalışıyor. Ama terör örgütünün, Güneydoğu Anadolu'daki etkisi, son derece minimize edildi. Tamamen bitinceye kadar da bu mücadele devam edecek. PKK'nın toplumu etkileme kapasitesinin sıfırlanması gerekiyor. Artık toplumun özgürce nefes alması gerekiyor ve o nefesi toplum yavaş

yavaş almaya başladı. PKK önceden parmağını şıkkattığı zaman on binlerce insanı bir araya getirebilirdi. Şimdi on kişiyi bir araya getiremiyor. Ama bu başarı bizi şımartmasın. Çünkü PKK terör örgütü, jeopolitik mücadelede kullanılan bir vekil örgüte dönüştü. Şu an özellikle Irak ve Suriye'de onu köpürtüyorlar. Sözde demokrasi kahramanı, özgürlük savaşçısı gibi meşrulaştırmaya çalışıyorlar ve o ülkelerde siyassallaşmanın evrelerinden geçiriyorlar. Bu, çok tehlikeli bir durum. Yani bir diğer tarafla Barış Pınarı Harekâtı'nın güneyindeki 40 bin km²'lik bir alanda 65 bin PKK'lı terörist var. İki tane zehirli iğnesini Kamışlı ve Aynel Arap üzerinden Türkiye'ye saplamak üzere hazır bekliyor. Haseke'de çok etkili. Irak-Suriye geçişlerini istediği gibi yapıyor. Şimdi bunları hiçbir zaman unutmamamız gerekiyor.

Mutlaka ve mutlaka Barış Pınarı Harekâtı'ndaki güvenlik koridoruyla ilgili ortaya çıkan bu boşlukları PKK'dan arındırmamız gerekiyor. Diğer taraftan özellikle Mahmur, Sincar, Irak'taki tartışmalı bölgeler son derece büyük bir değer kazanmış durumda. Çünkü PKK, orta ve uzun vadede tartışmalı bölgelerde etki üretmek istiyor. Bunu da kendi başına değil, küresel ve bölgesel oyunların, kurnazlıkların, global siyaset ve stratejisinin bir parçası olarak yapmak istiyor. Bu anlamda Türkiye, bu oyunları mutlaka bozmak zorunda. PKK'nın, Irak ve Suriye'yi parçalayıcı, Türkiye ve İran'ı parçalamak isteyen küresel iradelerin bir aparatı olarak kullanılma denklemini mutlaka Türkiye'nin bozması gerekiyor. Sonuç olarak kendi ülkemizde terörle mücadelede çok iyiyiz ama dışarı son derece riskli bir fotoğraf ortaya koyuyor.

■ **Kırsal ve meskûn mahalde görev yaptığınız süre içerisinde unutmadığınız bir**

anınız var mı?

Elbette, tarih 27 Ekim 1992. Hiç unutmam. Sabahın beşinde bir teröristle beş metreden çatışmaya girmiştim. Yaşamımın dönüm noktasıdır. Orada o an hayatım sona erebilirdi. Sonuçta ölümle aramdaki mesafe 5 metreydi ve mermiler ölümüne konuşmuştu. Haftanın'de Khantur Dağı'nın hemen güneyinde, sabah saat 05.00 veya 05.15 civarında bir terörist grupla kapıştık ve en öndeki bendim, onların en önündeki de bir teröristti ve beş metreden birbirimize silah çektiğimiz. Hava karanlıktı, teröristin gözlerindeki o düşmanlığı, o çiğ beyazı, nefreti, o kını hiç unutmam. O beni taradı ben de ona tek tek 6 kurşun attım. O beni vuramadı, işi bitti belki ama onun arkadaşları da beni üç kurşunla vurdular. Zaten kızılca kıyametin içindeydik, bundan sonra bir başka kızılca kıyamet sil baştan koştular. Çok kalabalıklardı, sayıca bizden çoktular. O zamanlar Irak'ta, bizi "Irak'a sokmamak" gibi bir gayeleri vardı ve bunu yapmaya soyunmuşlardı. Açıkçası doçkalarla, ağır silahlarla karşımızda mevzilenmişlerdi Irak dağlarının derinliklerindeydik. Biz, tam içlerine hancı saptamıştık ama etrafımız hep PKK'lı terörist kaynıyordu. Bizi oradan atmak istiyorlardı. O çatışmaların sonuçları çok ağır oldu. Çok kayıp vermek uğruna canlarını okuduk. Bu çatışmalarda 3.000'den fazla terörist gerberdi, kendi kendilerine ateşkes ilan etmek zorunda kaldılar. Ben ise yaralandıktan sonra ateş bölgesinden sürünerek çıktım yaralı bir hâlde, silah arkadaşımın kâh sırtında, kâh kucağında, kâh yedeğinde, kah düşe kalka güvenli bir tahliye bölgesine taşındım. Daha sonra bir helikopter gelip oradan beni Şırnak'a götürdüler.

Ben o anımı hiç unutamam çünkü orada yeniden doğdum. Vurulmuşum çatışmada, ölü-

yordum, şehit oluyordum. O tarih, benim hayatımdaki en önemli dönüm noktasıdır. Ben o günden beri hep şu cümleyi kurardım. O gün, orada dünyaya noktayı koyabilirdim. Ama Allah yaşamamı diledi ve yaşadım. O günden beri bu ruh, ölüm kapısından öbür tarafa bakma, geri dönme, yaşama dair bir bakış geliştirdi. Bir parametre, bir anlamlandırma. "Ben neden varım" sorusuna, verilen kendince bir cevap. O yüzden elimden geldiği kadar yalın bir samimiyet, yalın bir bilgi ve bilinç üretmeye çalıştım. Çünkü sonuçta ben neden varım, ben neden mücadele ediyorum, bu mücadelenin anlamı, değeri, ilkeleri, ölçüleri neler hep sorguladım, hep anlamlandırmaya çalıştım. Bu anlamda gazi olduğum bu olay benim için son derece önemlidir.

Kimdir?

1967'de Ankara'da doğdu. 1989 yılında Kara Harp Okulu'ndan Piyade Teğmen olarak mezun oldu. Özel kura çekerek "komando", sonra da Özel Kuvvetler'de tim komutanı oldu. İlk kıt'ası 2. (Bolu) Komando Tugayı'na ayak basar basmaz Güneydoğu'ya, Güneydoğu'ya vardığı ilk gece de Besler-Dereler'de ilk operasyonuna çıktı. Askerlik hayatı böylece dağda başladı ve yine dağda bitti. Görev yaptığı 2. Komando Tugayı'nın, Özel Kuvvetler'in ve 1. (Kayseri) Komando Tugayı'nın kışlalarını hemen hiç görmedi.

Güneydoğu'nun ve Irak'ın dağlarında geçen altı yılın ardından, artık dağdan inerken Irak'ın kuzeyinde yediği kurşunlarla belinde oluşan bir nişan, komutanlığını yaptığı tim, kol ve bölüklerde de 11 şehit ve 25 gazi vardı.

Bu döneme dair, "Üstün Cesaret

ve Feragat ile Harekât Çelik Beratları" sahibidir.

Aynı dönem içinde Balkanlar ve Kafkaslarda yaşanan savaşlara yönelik görevlerde de bulunmuştur. Bu dönemin sonrasında, Güneydoğu ve terörle ilgili 5 kitap yazmıştır.

2010 yılında Dış İşleri Bakanlığı bünyesinde tekrar Irak'a gitti. 4 yılı aşan bir süre bu ÷lgede görev yaptı. Bağdat merkez olmak üzere; Tamim-Kerkük, Ninova-Musul, Telafer, Selahattin-Tikrit-Tuzhurmatu, Diyalabakuba, ŐiiliĖin kalpgâhları Necef ve Kerbela, Irak Bölgesel Yönetimi'ne bağlı Erbil, Duhok ve Süleymaniye'ye haftalar süren seyahatleri oldu. Hem de köy, mezra ve obalarına kadar... Bu yerlerde, oraların insanıyla birlikte yaşadı. Bu süreçte Irak'ın işgaline, mezhep, aşiret ve tarikatlara, mezhep savaşına ve başta IŞİD-DAİŐ ve Haşdi Őabi olmak üzere; terör, direniş, silahlı, paramiliter ve vekalet örgütlerinin yapısına dair pek çok araştırma ve gözlem yaptı.

Türkiye'ye döndüğünde, IŞİD ile ilgili en kapsamlı saha kitabı olan "IŞİD ve IRAK"ı yazdı.

Daha sonra uzun yıllar görev yaptığı Güneydoğu'ya tekrar gitti. Hakkari'nin, Şırnak'ın, Van'ın, Diyarbakır'ın, Mardin'in ve Siirt'in en uçtaki mücadele alanlarında görev yapan Mehmetçiklerle, görev yaptıkları yerlerde konuştu. Üstüne Fırat Kalkanı bölgesi... Rai, Bab, Dabık...

Bütün bu verilerle en son "Özgür Şehit" kitabını yazdı.

Türkiye'nin en önde gelen strateji, terör ve güvenlik uzmanlarından olan Abdullah AĞAR'ın önde gelen ulusal ve uluslararası (ABD, Avrupa, Rusya, Çin vd.) yazılı ve görsel basında ve değişik platformlarda yayımlanmış binlerce analiz, yorum, röportaj, yazı, görüşü ile seminer ve konferansları vardır.

Doktor Yasemin AĞar ile evli olan Abdullah AĞar, 3 çocuk babasıdır.

Kitapları:

- 5. Tim "Güneş Doğsun İsteriz"
- Ölüm Dağları Bekler "Cudi Dağı"
- Türk Komandoları "Kuzey Irak"
- Toprak Mehmet'e Susamışsa "Ülkem Bayrağım Onurum"
- Baskın "Biz Bu Dağların Epleri"
- IŞİD ve IRAK "Beled el-nifak vel Őikak!"
- Özgür Şehit
- Salgınin gölgesinde GÜÇ, KAOS ve GELECEK